

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljave na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto:

v Idriji (brez donajanja na dom): K 1-92, (z donajanjem na dom): K 2-40,

po pošti K 2-50;

v Nemčijo 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Prvi maj v Idriji.

Bil je Prvi maj, naš praznik, naš delavski dan! Oblaki so prepregali nebo, težko je bilo ozračje — prejšni dan je lilo, da so srca utripala veselja nasprotnikom delavskega ljudstva. Pobožne Marijine hčere in brunni Marijini sinovi so z globoko poželjivostjo v krščanskih svojih dušah obračali svoje oči k bogu Vsevišnjemu, da bi dal še dežja, obilega dežja, da bi dal še toče, bliska in groma na mokrača . . . Bog Vsevišnji pa je bog Ljubezni, ki ljubi poštene, odkrite ljudi, ljudi, katerih srca ne poznajo hinavstva! In uslišal ni licemernih duš — solnce je posijalo v vsi krasoti majskega dne, kajti dan delavcev, dan proletarcev je dan poštenih, odkritih ljudi.

Ob 5. uri zjutraj na Prvi maj je zasvirala godba, rdeča zastava je zaplapolala in mogočen sprevod se je začel pomikati po mestu. Nebo se je jasnilo in solnce je jelo pokukavati izpod oblakov . . . Udeležba delavstva je bila zelo velika, veliko večja bi bila seveda, ako bi prejšni večer tako ne bilo. Prejšni večer, zadnjega aprila, je padal nepretrgoma gost dež. Overtura majski slavnosti je bila najneugodnejša. Delavci z Gor, iz Kovačevega rovta, Konomelj, Čekovnika, Sp. Idrije se niso udeležili sprevoda, ker se niso nadejali, da bo vreme količkaj ugodno.

Delalo se sploh ni. Nekaj takozvanih katoliških delavcev je šlo na delo, v celoti 50 mož in dečkov — ostalih 1150 delavcev našega eraričnega rudnika pa je vzelo dopust ter najslavnostnejše praznovalo svoj Veliki dan. Tako mogočno in tako znamenito se z odpočivanjem dela še ni praznoval naš praznik! Celo tovariši iz kovačije, strugarne in ute, ki doslej na

Prvi Maj še nikoli niso vzeli korporativno dopusta ter solidarno praznovali delavski praznik, so letos korporativno vzeli dopust ter pripomogli, da je delo tudi tam, kjer še doslej ni, popolnoma počivalo. Njih čin je vzelo ostalo delavstvo z zadovoljstvom na znanje kot dokaz, da prenehuje separatizem med zunanji delavci rudnika ter delavci v jamah. Hvala jim za ta korak sprave, ki je dobro znamenje bodočih uspehov naših skupnih bojev za sveto našo stvar!

Ob 9. uri dopoldne se je začel javni ljudski shod z dnevnim redom: «Prvi maj in splošna ter enaka volilna pravica». Sodrug Ivan Stravs je otvoril zborovanje ter z izbranimi besedami pozdravil navzoče. V predsedstvo sta bila izvoljena sodruga Ivan Kokalj in Ivan Stravs. Poročal je sodr. A. Kristan, ki je v jednatih besedah pojasnil pomen prvega maja ter obrazložil na kratko zahteve delavstva na ta manifestacijski dan. Prišedši do zahteve po splošni, direktni, enaki in tajni volilni pravici, je pokazal na razvoj te zahteve v Avstriji, prikazal intrige sovražnikov delavskega ljudstva proti enaki volilni pravici ter pozival delavstvo v boj za enako volilno pravico. Predlagal je v sprejetje nastopno resolucijo:

«Pri majski slavnosti zbrani delavci in delavke izjavljajo svečano svojo bratsko solidarnost z razredno zavednim proletariatom vseh narodov, ki je zjedinjeno v boju proti ljudstvo uničujočemu kapitalizmu, proti brutalnosti militarizma in proti kulturo sovražnemu suženjstvu duha.

«Delavstvo obnavlja svojo zahtevo po izdatnem postavnem delavskem varstvu, zahteva posebno skrajšanje delavnika in določitev 8 ur dela na dan, kakor tudi popol-

nitev delavskega zavarovanja z izdatnim starostnem in onemoglostnem zavarovanjem. Delavstvo se je odločilo pospeševati ta najpotrebnejši pogoj vzdržanja in zvišanja življenskega obstoja delavskega ljudstva z neprestano politično agitacijo in z razširitvijo ter utrditvijo strokovne organizacije in tako pripravljati osvoboditev delavskega razreda izpod pasma kapitalizma. Zlasti pa povzdiga delavstvo na današnji dan svečano in s poudarkom zahtevo po končni rešitvi volilne reforme v zmislu splošne, enake in direktne volilne pravice. Pozdravlja vladno predlogo po volilni pravici, četudi ta ne odgovarja vsem opravičenim zahtevam delavstva, pozdravlja pa jo kot načelno priznanje enake pravice, kot izpolnitev najvišje potrebe za narode in državo. Vspričo gnjusne gonje in zarukanega najnižjega klikovskega egoizma kakor tudi naj-surovejše osebne sebičnosti protivijo se posamezne skupine privilegijskega parlamenta uresničenju pravice narodov, zato pa zahteva delavstvo od vlade volilne reforme, da se ne upogne pred zapovedjo najfrivolnejših izkoriščevalcev države in narodov.

«Delavstvo v važni uri resno opominja zastopnike meščanskih strank, ki so se sicer prepričali dovolj pozno, da je splošna in enaka volilna pravica neizogibna, da naj ne poslušajo strahopetnih, a obenem predrznih napadov sovražnikov volilne reforme ter naj izpeljejo, kar zahteva — ne le delavski razred — marveč vesoljno ljudstvo kot zapoved pravice in potrebe. Delavstvo svari z vsem poudarkom poslance, naj nikar ne provzroče drugače sicer neizogibnega boja, ki bo s svojim tekom ter posledicami mogočno vplival na ves daljni razoj.

«Delavstvo samo pa si obljublja na današnji praznični dan v slavnostnem trenutku, da bo vodilo boj za volilno pravo brez omahovanja do trpkega konca, da se za svoje sveto pravo nikdar ne bode pustilo ogoljufati, pa naj pride kar že hoče. Če bi brezmejna privilegijska predrznost v resnici bila v stanu zadržati, kar je zavedna volja narodov in krone, bo pa delavstvo šlo v boj proti temu infamnemu atentatu na bodočnost

ljudstva ter si izbojevalo zmago. Delavstvo se ne straši vzeti v roke celo skrajno sredstvo, generalni štrajk, kateri so sklenili zaupniki na posvetovanju. Delavsko ljudstvo ni voljno mirno gledati, kako se razbija volja vsega ljudstva ob trdovratnosti male privilegovane manjšine, delavstvo ni voljno več, da bi jo borniranost in egoizem privilegijev pripravil ob bodočnost ter ob najpotrebnejše pogoje njegovega razvoja.

«Odgovornost za težke žrtve, ki bi jih ta boj moral provzročiti, bo padla na glave onih, ki bodo krivi, da se je boj unel, in na glave onih, ki tega boja radi svoje slabosti niso mogli zadržati.

«Organizirano delavstvo vseh narodov v Avstriji si je popolnoma svesto, kaj mu čast in dolžnost samobrambe in samovarstva predpisujeta, izjavlja pa danes glasno, jasno in svečano, da čaka le glasu, ki ga pokliče v boj za splošno, enako in direktno volilno pravico.» —

Resolucija se je sprejela enoglasno. Shod je bil prav obilno obiskan. — Vlado je zastopal c. kr. okrajni glavar iz Logatca. — Po shodu je zapel pevski zbor podružnice rudarjev veličanstveno himno «Internacionalo».

Popoldne ob 1. uri pa se je zbralo delavstvo pred rudarskim društvom ter z godbo in z mogočno plapolajočo zastavo na čelu odkorakalo po mestu v smeri k Podroteji, kjer se je vršila prav zabavna ljudska veselica. Nad 800 vstopnic se je prodalo, kar pač jasno kaže število udeležencev. Ob šesti uri zvečer se je izvršil povrat v mesto.

Bil je Prvi maj, naš praznik, naš delavski dan — slavili smo ga, kakor popisano, tako kot proletarci znamo! In edino tako je pravilno in prav!

Dekan Arko na javnem ljudskem shodu.

Dež. poslanec našega mesta je sklical 28. aprila javni ljudski shod v pivarno k Črnemu orlu v nadi, da izrazi Idrija klerikalnim poslancem zaupnico za njihovo delovanje v

deželnem zboru. Ko smo čitali v «Slovenca», da bo javni shod — skoro nismo verjeli, da bi v našem mestu sklicali klerikalci vsakemu pristopen shod, in nihče tudi verjeti ni mogel. Povpraševali so zato socialni demokrati pri klerikalnih odbornikih, ali bo res shod, in ti so se izgovarjali, da ne vedo! Drugače vsevedoči Janez Kavčič do zadnje minute «ni vedel», da bo shod. Kljub temu pa je prišlo na shod prav mnogo ljudi; pivarna je bila polna. Dekan je otvoril zborovanje. Za to pripravljene klerikalce že predlaga klerikalca Janeza Kavčiča za predsednika — proti temu pa predlagajo naši sodrugi J. Kokalja za predsednika in sodr. Ivana Stravsca za zapisnikarja. Dekan kot sklicatelj dá najprvo klerikalca na glasovanje — vzdigne se 5—8 rok, proti vse druge roke. Izvoljena sta z ogromno večino naša sodruga, ki zasedeta svoji mesti. Klerikalci so vsi preplašeni, češ, kaj pa zdaj. Sodr. J. Kokalj pa pozdravi navzoče ter proglasi, da dobi vsakdo besedo, ker taka je navada pri soc. demokratih. Kot prvi govornik dobi besedo dekan Arko, ki pojasnjuje s klerikalnega stališča dogodke v deželnem zboru. Slavi klerikalne poslance in sebe v prvi vrsti, kako so se energično bojevali za ljudske pravice. Njihova edina težnja je: ljudstvu priboriti splošno in enako volilno pravico. Kaže na liberalno obstrukcijo ter kritizira liberalno delovanje proti volilni reformi na sploh in še posebno proti načrtu volilne reforme, po kateri dobi četrta kurija 10 mandatov. Konča samozavestno, da so klerikalni poslanci izvršili svojo dolžnost kot ljudski zastopniki. — Obč. tajnik A. Novak mu odgovarja. S tresočim glasom pripoveduje, da je bil že njegov nastop karakterističen za stranko, katero je dekan umival. Zastopnik slovenske ljudske stranke nagovarja shod, na katerem so sami pošteni delavci: slavno gospodo. Očita klerikalcem humbug, hinavstvo ter zvezo z Nemci — izjavlja, da je on za splošno in enako volilno reformo, z njim tudi politično društvo «Enakopravnost». Trdi, da je deželni glavar ravnal protipostavno, ko ni dal nujnih predlogov liberalcev na razpravo ter proslavlja početje liberalcev v deželnem zboru v tem kritičnem času kot edino

pravo. — Dekan Arko zagovarja deželnega glavarja, riše postopanje klerikalcev kot konciliantno ter se zavaruje proti kaki klerikalno-nemški zvezi. G. Novak mu zopet ugovarja. Nato se oglasi za besedo sodrug A. Kristan ter pravi:

Po gostoljubni slovanski navadi smo dali na tem shodu danes prednost cenjenima gostoma. Slišali ste zastopnika klerikalcev in zastopnika liberalcev — jaz pa se usojam, da bodem govoril kot zastopnik brezpravnih proletarcev, kot socialni demokrat. Bojim se Danajcev, četudi prinašajo darove — pozor pred klerikalci, če so za koristno in pravično stvar. Zakaj so klerikalci za volilno reformo sploh? Zakaj pa so še posebej za splošno volilno pravico? Glavna in edina težnja njihova je: dobiti v kranjskem deželnem zboru večino. Najprvo so mislili, da pridejo v veleposestniški kuriji do par mandatov, ker ni šlo, začeli so s splošno in enako volilno reformo. Govornik je l. 1903 na shodu klerikalcev pri Didiču dekanu Arkotu povedal, da klerikalci ne mislijo s splošno in enako volilno pravico pošteno, kajti, kakor hitro bo vlada ponudila klerikalcem v kaki četrti kuriji le toliko, da dobe večino, takoj vržejo splošno in enako volilno pravico v staro šaro. In to se je zgodilo. Klerikalci lažejo, da jih je vladna reforma iznenadila, govornik pa trdi, da je ta volilna reforma prišla pred javnost s sporazumljenjem klerikalnih prvakov, ako je ti sami niso zvarili. V predvelikonočnem zasedanju se je v deželnem zboru kranjskem igrala nečuvvena komedija s slovensko javnostjo. Da so liberalni poslanci nastopili proti ti volilni reformi, se ni čuditi, kajti za nje pomeni taka volilna reforma politično smrt. In če so obstruirali, so obstruirali le radi sebe, ne radi volilne reforme. Boj za obstanek liberalnih pozicij — je bil boj liberalcev proti volilni reformi. Liberalci so sploh nazadnjaki. Razvoj dogodkov jih vedno preteče ter jih zalije. Potem pa se obupno branijo, da ne utonejo. Liberalci so stranka preteklosti. Dobro bi bilo, ako bi se ustvarila na Slovenskem prava napredna meščanska stranka, ki bi bojevala v meščanskih vrstah proti klerikalizmu. Na

mного straneh bi bil lahko skupen nastop, ali bi se vsaj lahko delalo po devizi: *Getrennt marschieren, vereint schlagen!* Na kulturnem polju bi bila lahko skupna fronta — seveda za to je treba res naprednjakov, ne pa ljudi, ki so tako reakcionarni, da ne vedo še tega, da sta šola in cerkev drug drugemu nasprotujoča elementa, pa trde, da so «naprednjaki». Proti klerikalizmu je treba načelnega boja, brez kompromisov, ker ti pomenijo odjenjavanje. Klerikalizem je pošast, ki ima neštevilno glav, ki odbite zopet zrastejo, v srce ga je treba zadeti ter v notranjosti uničevati. Klerikalci pri nas so prefrigani ljudje. Vsa njih taktika gre za efektom. Vedo, s kom imajo opravka. N. pr. Šušteršič je v jeseni, ko je gibanje za splošno in enako volilno pravico bilo takorekoč tudi pri nas vprašanje dneva, v deželni zbornici zavihal rokave ter kot razjarjen lev rohnol proti veleposestniškim klopem, da so njih pravice zapisane na oslovskih kožah, da se jih bo kmalu pomedlo iz te dvorane, kamor sploh ne spadajo. Govornik je bil takrat na galeriji deželnega zbora in se spominja tega dogodka prav v vseh detajlih. Klerikalni poslanci so gromovito ploskali svojim vodjem, galerija istotako. Star hribovski duhovnik je sedel zraven govornika na galeriji in mu zašepetal: «Glejte, Katona! Tako se bojuje za ljudske pravice.» Govornik se je nasmehnil naivnosti hribovskega župnika ter mu dejal: Besede so poceni! In glejte, komaj pol leta po teh dogodkih je bil oni isti tribun (Kato-Šušteršič) mehak kot vosek ter pripravljen te veleposestnike z oslovskimi kožami vred ohraniti deželi kranjski na veke, samo če mu ti možje oslovskih kož pritrde večino v deželnem zboru! Zgrozil bi se človek nad tako nemožatostjo! Ali — tako postopanje nam ravno kaže klerikalizem, kateremu so vsa sredstva prav, samo da pride do zaželjenega cilja. Kranjskemu klerikalizmu je cilj: gospodarstvo nad kranjsko deželo — sredstva so bila tu že vsakojaka . . . Zgodovina pa mora biti sploh naša učiteljica. Lueger je bil svoj čas demokrat, da ga mu ni bilo para. Poglejte ga pa danes! Ni ga večjega nasprotnika demokratizma kot Lueger

in njegova stranka. Vse one ideje, ki jih je Lueger kot demokrat slavil, tepta danes v blato. Le pogledite volilno pravico na Dunaju in na Nižjem Avstrijskem! Tri leta korenene dobe mora delavec premagati, ako hoče voliti, in še potem — če ne voli na Luegerjevo komando — skoro ne dobi pravice. Tako mislijo klerikalci tudi s Kranjsko. Dobiti jo v roke ter potem uganjati svoje orgije. Danes je na jeziku: kmet, delavec, obrtnik — ali, kako je mogoče zastopati te stanovno naenkrat, ko je med njimi velika razlika. Klerikalci le sleparijo nezavedne, kajti nemogoče je dati delavcu prav ter dati kmetu prav! Kmet bi rad, da mu posli ne pridejo predrago, delavec pa bi rad, da čim več zasluži. Komu bo dal klerikalec prav? Obema je nemogoče, ako se noče obeh oslepariti. Govornik pojasnjuje razlike interesov posameznih stanov ter konča s tem, da predlaga: naj se izreče današnji shod, da je urediti volilno reformo edino v smislu splošne in enake volilne pravice na proporcionalni zistem ter da današnji shod proglašja, da ni zadovoljen s postopanjem slovenskih strank v deželnem zboru, ker se nista držali svojih sklepov, ki sta jih naredili v jesenskem zasedanju lanskega leta. Klerikalci zaslužijo nezaupnico zato, ker so pokazali, da jim ni nič za splošno in enako volilno pravico, hoteč vsprejeti vladni načrt, liberalni poslanci pa zato, ker niso stali na stališču splošne in enake volilne pravice ter izjavljali, da bi bili zadovoljni z volilno reformo, ki bi dala četrto kurijo s štirimi mandati.

Dekan Arko skuša oslabiti mogočni vtis, ki ga je povzročil govor sodruga A. Kristana ter v potu svojega obraza umiva nelepo postopanje klerikalnih poslancev. Pomaga mu gospod Logar, ki se šteje za kunošnega, ali osmeši se s svojo impertinenco pri vsaki besedi. Sodr. Ivan Straus pokaže Logarju, da ta govori tako kakor bi sploh ne bil delavec. Klerikalec Ivan Kavčič tudi nekaj govori. Odgovarja vsem sodrug A. Kristan ter spravlja njih trditve na pravo mero. Predsednik da nato predlog na glasovanje. Za prvi odstavek glasuje ves zbor, proti dru-

gemu pa glasujejo trije — drugi pa za. Frenetično ploskanje sledi pomembnemu glasovanju. — Sodrug A. Kristan je nato še pojasnjeval ubogemu Logarju, da je treba najpoprej razločevati navadne politične pojme, potem šele govoriti o njih. Oglasil se je za besedo tudi duševni siromak J. Pivk, katerega pa nihče poslušati ni hotel. Kvasil je nekaj, da sam ni vedel kaj. Končno je stavil še J. Kavčič naučeno interpelacijo na dekana, ki jo je ta pojasnjeval. Z živio-klici na prvi maj ter splošno in enako volilno pravico se je zaključilo pomembno zborovanje. Klerikalci so videli, koliko upliva imajo med delavci. Povedalo pa se jim je zopet enkrat jasno, kaj so in kaj si pošteni delavci mislijo o njih.

Vodovodno vprašanje v našem mestu.

Te dni so bili Prontarji in Rižarji polni najglobjega ogorčenja. Vodovod, ki je napeljan iz «Lačne vode» na Pront in Riže, ne zadostuje že danes potrebam, ki se nanj stavijo. Vodnjaki pri Breitenbergerju, Makucu, Podgorniku in Rupniku so malone brez vode. Hiše pa se postavljajo vedno, vsaka hiša pa hoče imeti eden ali več vodovodov. Dokler se ni sezidala nova mestna ubožnica, so imeli vsaj Prontarji še nekaj več vode. Ali odkar ta funkcionira ter vsled precejšnjega števila svojih posebnih prebivalcev porabi prav mnogo vode, čuti se čimdalje večje pomanjkanje vode. Gospod Paa pa zida zopet novo hišo, ki spada pod vodovod Lačne vode. Za to hišo pa hoče tudi vodo. Prontarji in Rižarji so že tako težko trpeli vedno pomanjkanje vode, in naravno je, da so izbruhnili liki vulkanu, ko so zvedeli, da si tudi g. Paa napelje vodo v svojo novo hišo. Umevno je ogorčenje vseh prizadetih, kajti, ako današnji vodovod iz Lačne vode ne ustreza niti dosedanjim potrebam po vodi, kako bo potem, če se da ta voda še drugim. Enoglasno so zahtevali zato vsi Prontarji in Rižarji, da se v hišo g. Paa ne da nobene pipe, ker v slučaju, da se mu da

vodovod v hišo, izgube precej vode. Nastalo je kritično vprašanje, ali se da še komu sploh vodovod iz Lačne vode? Županstvo je bilo v največji zadregi. Ni si vedelo pomagati. Prontarji in Rižarji so bili vedno nad županom, naj g. Paa prepove vodo napeljevati, g. Paa jo je pa napeljeval... Župan jim je najraje ušel, ne vede si pomagati. Naš urednik je zasledoval cel razvoj z vsem zanimanjem. Videl je eno: vodovod iz Lačne vode ne zadošča; s tem, če enemu ali drugemu zabrani rabiti vodovod sploh, se prav nič ne naredi. Danes se zida ena hiša, jutri, ali drugo, tretje leto zidalo se jih bode več, vsaka hiša bo hotela vodovod, kajti voda v hiši je pač neobhodno potrebna. Napisal je vlogo na županstvo, poprosil pri soodbornikih za podpise, da se skliče nemudoma izvanredna občinska seja z dnevnim redom: Vodovodno vprašanje Riž in Pronta. Župan je to seja tudi 10. t. m. ob 6. uri zvečer sklical.

Na galerijo se je zbralo vse polno ljudi, zlasti Prontarjev in Rižarjev. Občinski odbor pa je bil komaj sklepčen. Manjkali so gg.: Kobal, Svoboda, Šatula, Ogoreutz, Korsič — same liberalne veličine. Župan v par besedah pojasni dnevni red. Naš urednik zahteva, da se prečita vloga Prontarjev in Rižarjev. Ugodeno. Župan zopet pojasnjuje, da se mora iz «mehkih dolin» napeljati vodo v «Lačno vodo». Votira se tozadevni proračun. Podžupan g. suplent Dragotin Lapajne pripoveduje, da je vode iz Lačne vode dosti, samo prenapačno se rabi. Voda iz vodovoda se ne sme rabiti za žetanje, za pranje, za vrtove i. t. d. Občina naj nastavi posebnega paznika, ki bo pregledoval, kje so pipe zaprte in kje niso. Kjer se bo dobilo pipo odprto, kaznuje naj se prvič s petimi kronami, drugič z desetimi i. t. d. Naš urednik ugovarja g. Lapajnetu. Pravi, da je tu cela zadeva zopet na napačni poti. Vprašanje je vendar: Kako dati prebivalstvu Riž in Pronta dobre vode, tu se pa hoče odvzeti vodo. V pravično kontrolo ne verujem. Sploh pa je tu nekaj drugega. Idrija (gorenji del) nima sploh nobene druge vode kot vodovod. Nikavo pač ni smatrati za

uporabljivo vodo. V Nikavo se odteka vsa stranišča, vsi nesnažni kanali — vse smeti se mečejo v Nikavo. Dragotin Lapajne je lani pometal iz svoje hiše vse stare stene v Nikavo, g. Paa vso nepotrebno prst — in Nikava naj bo potem tista voda, v kateri naj se pere. Tako govore ljudje, ki nič ne mislijo. Gospoda si najame perico in ima sploh perila dovolj — perica gre na Idrijsčico. Rudarska žena pa nima časa ter tudi ne toliko perila, da bi napravila enkrat v mesecu žehto. Sviri pred takimi predlogi. Voda se mora ljudem dati, ne pa jemati. Pride naj požar, kje bomo dobili vodo; Danes se mora rešiti vprašanje: kje dobiti dovolj vode. —

G. Paa pripoveduje, da hoče on le dve pipi, kateri odvzame stari hiši, v kateri ima štiri. Galerija ugovarja. Čujejo se kriki in viki.

Župan miri, zvon, preti z izpraznitvijo. Med splošnim krikom govori g. Ipavec, pa ga ni razumeti. G. Knap govori o vodi iz Kobalovih planin. Galerija razsaja. Župan hoče preiti na drugo točko. Odborniki ugovarjajo. Nastane splošen nemir. Posamezni odborniki odhajajo — seja je nesklepčna, župan jo zaključí.

Debata se nadaljuje po stopnicah in na cesti. Prontarji in Rižarji so skrajno nezadovoljni. —

Vodovodno vprašanje je s to sejo prišlo v drug štadij. S tem, da se je sklenilo napeljati iz «mehkih dolin» vodo v «Lačno vodo», se je storilo prav znaten korak k uresnitvi zahteve po zadostni količini vode. Seveda se mora sklep realizirati. Županstvo pa mora skrbeti, da bode vodovod v redu. Pa o tem homo še pisali.

Iz idrijskega okraja.

Malo vprašanje rudarjem. Vedno se govori na shodih: Žito naj se da mladini. Kdor se proti temu odzove, takoj planejo po njem: ti si sovražnik delavskega ljudstva idrijskega. Kako pa se dela z žitom? Rudarji (kar jih ni članov obnega konsumnega društva) dobivajo žito, to je pšenico, rž in turšico. Kar ne dajo v mlin, prodajo. In večina teh proda rž trgovki Fani Lapajne mernik po 3 krone. In Fani Lapanje ga naprej proda — komu? I, no, c. kr. erarju nazaj s precejšnim dobičkom! Rudarji ga dobe po štuli doli. Zaračunjen jim je hektoliter po 13 K, prodajo ga privatni trgovki po 10 K — ta ga odda s profitom erarju nazaj. Kdo je nasekan? V koliko koristi taka manipulacija rudarjem? Odgovora prosimo!

Vestni poročevalec. Tisti gospod, ki piše v «Slovenca» iz Idrije, se vedno baha, da je zelo vesten pri poročevanju. Ko smo brali n. pr. poročilo o shodu, ki ga je dekan Arko sklical 28. m. m. v pivarno pri Črnem orlu, nismo nikjer brali, kdo je bil v predsedstvu shoda. Zakaj? Vestni poročevalec se je bal, da bi ljudje ne izvedeli, da je shod izvolil v predsedstvo same socialne demokrate. Nič ni «ljubšega» žeganemu poročevalcu kot resnica, kajti dalje zopet poroča: «Kristan vstraja pri prell gu. Res glasujejo navzoči socialni demokrati zanj, drugi dve stranki ne.» Kaj pa je resnica? Ko se je glasovalo o sodr. A. Kristanovem predlogu, so malone vsi vzdignili roke; pri vprašanju, kdo je proti, so se vzdignile tri rokce in nič več! Ali so morebiti na tem shodu, na katerem je bilo — po «Slovenca» šteto — nad 500 ljudi navzočih, reprezentirale le te tri rokce

obe stranki, liberalno in klerikalno?! Morebiti pa res!

Ni jih večjih mojstrov v lažeh kot so klerikalni dopisniki klerikalnih cunj. O naši majski slavnosti so napisali tako zlagano poročilo, da bi dobili na razstavi laži prvo medaljo. Vendar se jim je zgodil maler. Letos so napisali, da se je majskega spreveda letos udeležilo dve tretjini manj delavcev kot lanskega in navedli so v dokaz natančno število letošnjih udeležencev. Lani so pa našli manj udeležencev kakor letos. Ni jih mojstrov v lažeh, ki bi se enačili z njimi, le eno je, laž ima kratke noge, če je tudi Pavliha precej dolg . . .

Dekan Arko je 29. aprila tudi v Črnem vrhu govoril o splošni volilni pravici in reševal kmete. Škoda, da ga noben ni vprašal, kakšen svet bi dal hlapcu, ki hoče večjo mezdo, pa mu jo gospodar noče dati, ozir. kakšnega gosp. darju, ki se pritožuje čez hlapca, da želi večjo mezdo, boljše hrano in čednejšo postelj.

Pa naj kdo reče, da nimamo korenjakov! «Slovenec» se baha, ker so pri zadnjem vojaškem naboru potrdili tri fante, ki pojo pri klerikalnih slovesnostih, in dostavlja: tako bode na jesen kar sedem pevcev naše katoliške družbe nosilo vojaško suktnjo (lani so vzeli štiri). Trka se na prsi. Pa naj kdo reče, da nimamo korenjakov! Smejali smo se ti naivnosti, kajti — saj vendar ni vsak korenjak, ki ga vzemo k vojakom. Osvald je korenjak, da ga mu ni para, pa ni bil vojak . . . O sveta naivnost!

O c. kr. erarični šoli je zadnjič zopet «Slovenec» lagal. Mi bomo ob priložnosti — če ne bo «Slovenec» lepo tiho — pokazali, kako je «Slovenec» pisaril o

šoli! Mi namreč shranjujemo vse stvari, ki utegnejo prav priti! Gospodje! Če ste pošteni, morate reči: kar je slabega, mora proč. Ako je kaka stvar gnila, potem se mora ozdraviti gnilobe, ali pa poginiti! Drugega izhoda ni!

Zelo značilno. Prejeli smo nastopno pismo: Cenjeni sodrug urednik! Ne vem, ali berete neki časnik, ki ga izdaja tisti Mojšker, katerega ste zadnjič doli pri Didiču tako premikastili — če ga ne, nobena škoda, kajti tako nesramnega časnika že davno nisem bral. Meni ga daje rudniški pisac K. Ker sem radoveden in sploh rad zvem kaj novega, sem bral list prav redno. Sprva mu nisem mogel oporekati, polagoma pa sem opazoval slabšanje ter prehod pisanja. Sama zmerjanja socialistnih demokratov brez dokazil. Listič se je razvil v zakotno gnojišče. Sramotenje socialne demokracije ima v njem vrhunec. Človeku se zdi, da so ta list ustanovili zgolj radi blatenja edine zaščitnice delavstva — socialne demokracije. Najbolj zanimljivi zame so dopisi iz Idrije. Tu so mojstri na delu. Zadnjič v eni številki sem bral, da so shod pri Fr. Didiču na 18. sušca pop. sklicali možje kat. družbe. Glavni sklicatelj pa je bil gosp. Jakob Kavčič, bivši soc. dem. kandidat v obč. odbor, sedanji glavni poročevalec in govornik na liberalnih zaupnih shodih. Pavle Žonta je tudi bivši socialni demokrat, sedaj pa je enkrat predsednik klerikalnega zaupnega shoda, enkrat pa zapisnikar liberalnega shoda. Prezanimljivo — to so možje «kat. družbe» . . . Nad vse pa je zabavno čitati v «Naši Moči» — tako se pravi temu listu — kadar poroča o čelovanju kakšnega konsumnega društva. Zadnjič, mislim, da v eni prvih števil, se je zaganjala «Naša Moč» v trboveljsko konsumno društvo,

češ, da daje članom dividendo le v blagu, pa ne v denarju. In dopisnik je naševal vse slabe strani dividende v blagu . . . Klerikalna konsumna društva sama pa dajo dividendo le v blagu — glej v Idriji «Krščansko gospodarsko društvo», ki daje dividendo le v blagu. Da, prav zabavni so ti ljudje s svojimi lažmi. «Naša Moč» postavlja delavstvu štrajk za orožje, «Slovenec» pa preklinja štrajk. — Tako naš dopisnik. Mi imamo k temu še dodati, da je «Naša Moč» list, katerega so ustanovili klerikalci, izprevideč, da s «Slovencem» in «Domoljubom» že ne gre farbat delavcev. Sprva so zato v «Naši Moči» pisali previdno — skoro socialno-demokratiško, ko pa so začutili malo sigurneja tla, začeli so po stari falotski navadi klerikalcev udarjati po socialistni demokraciji. Seveda tako pisanje je umevno; ako se hoče Mojšker dopasti klerikalcem — in to je vendar edina njegova naloga — mora udarjati po soc. demokraciji. Mi zasledujemo prav marljivo ves razvoj tega obskurnega lističa. V Idriji se nihče ne zmeni zanj, ali ker je baš naš dopisnik-rudar doposlal nam gorenje vrstice, se nam je zdelo potrebno povedati svoje mnenje. Za delavca je le neodvisen delavski tisk — in tak tisk je na Slovenskem le socialno-demokratičen. Za slovenskega delavca eksistira le troje časopisov in to so: «Rdeči Prapor», «Naprej» in «Naši Zapiski». Edino ti trije listi zastopajo zgolj in zgolj delavske težnje — so last delavskega ljudstva in njegovo orožje v gospodarskem, kulturnem ter političnem boju. Ti listi se bodo morali še bolj in vedno bolj razširiti; razširitev se mora izvršiti in sicer v interesu delavskega ljudstva je, da je ne bo vasi na Slovenskem, kamo-li industrialnega kraja, kjer bi «Rdeči Prapor» oziroma «Naprej» ne bila udomačena.

Zadružništvo.

Enketa o čipkarstvu na Dunaju. Ravnateljstvo c. kr. osrednjega čipkarskega tečaja sklicuje ta mesec enketo interesentov glede akcije, katero vrši c. kr. naučno ministrstvo po c. kr. osrednjem čipkarskem tečaju. Povod sklicanju enkete so dale na eni strani pritožbe raznih prekupovalcev čipk kakor s Kranjskega tako s Češkega, na drugi strani nameravana reforma cele akcije za povzdigo čipkarstva. Razni prekupovalci čipk — tudi nekateri veliki trgovci — se že dlje časa pritožujejo nad postopanjem c. kr. osrednjega čipkarskega tečaja, češ, da jim ta dela grozno konkurenco. Pojavila se je celo pravcata gonja po časopisih, kjer se tolče po c. kr. osrednjem čipkarskem tečaju kot inštituciji sploh ter po vodjih posameznih šol kot činiteljnih posebj. Vodstvo c. kr. osrednjega te-

čaja pa samo že uvideva težkočo nalogo, ki si jo je naložilo, ter uvideva tudi, da organizacija c. kr. osrednjega tečaja ni nikakor več taka, ki bi odgovarjala modernemu času in modernim zahtevam vsake akcije, ki gre za kako dosledno izvršitvijo. Da je treba druge organizacijske forme, je jasno. In da je zadružništvo ona smer, katere se bo oprijeti, stoji neovržno in pribito! Premenitev današnjih čipkarskih kurzov in šol v pridobitne zadrage, je le vprašanje časa. Enketa, ki se bo vršila od 20. do 25. t. m., bo v tem pogledu korak naprej. Interesenti bodo povedali svoje; zastopniki trgovcev bodo razjasnili svoje stališče, zastopniki c. kr. nauč. ministr. svoje ter čipkarice po odposlancu čipkarske zadrage istotako svoje stališče. O enketi pa bomo poročali natančno.

Ohranitev zdravja in varčnost sta tako važna za vsakogar, da je treba vestno vpoštevati vse, kar ji speši. Zato se tudi našim gospodinjam ne more priporočati dovolj toplo, da ne smejo nikoli več rodbinske mize puščati brez Kathreinerjeve Kneipove sladne kave. Nepomešana ali obilo dodana zrnati kavi, je glede okusa in zdrave tečnosti vzor kavine pijače, ki se je ne odreče nihče več, kdor je spoznal nje dobrodejne učinke. Zlasti vsaka skrbna gospodinja takoj opazi radostnega srca, kako izdaten prihranek v gospodinjstvu dseza z uporabo Kathreinerjeve kave. Treba pa je paziti na to, da ima samo pristna Kathreinerjeva kava v zaprtih izvornih zavojih z varstveno znamko »župnik Kneipp« tako odločilno prednost okusa po zrnati kavi. Posebno ne moremo dovolj iskreno svariti pred vsemi odprto odtehtovanimi oprazanimi izdelki.

Hotel „pri Črnem orlu“ v Idriji.

Zobozdravnik

iz Ljubljane, Špitalske ulice 7

Amerikanske zobe
Vsa zobotehnična dela

Amerikanske zobe
se v kance. aleleju

O. Seydl

izvršuje.

Ordinacija vsak dan od 8. do 6. ure.

Brivec Ivan Jereb

naznanja, da je od sedaj njegova brivnica, ki se nahaja v Šulgajevi hiši poleg Tončka **odprta ves dan.**

Obenem se priporoča cenj. delavstvu.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

je po Kathreinerjevem načinu svojega proizvajanja okusna, zdravju v prospeh in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvorne zavoje z varstveno znamko župnik Kneipp.

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

2740 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: „Tri jelke“. — Zaloga pri

Daniel Pirc, lekarna v Idriji.

Janez Vidmar
čevljarski mojster
v Demšarjevi hiši

se priporoča cenj. delavcem v izdelovanje vsake vrste obutev trpežno in po nizki ceni.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.